

PORUCHA POLYKÁNÍ JAKO OŠETŘOVATELSKÁ DIAGNÓZA DLE NANDA INTERNATIONAL

IMPAIRED SWALLOWING AS A NURSING DIAGNOSIS BY NANDA INTERNATIONAL

Hana Lukšová, Yveta Vrublová

*Ústav ošetřovatelství a porodní asistence, Lékařská fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě
Department of Nursing and Midwifery, Faculty of Medicine, University of Ostrava*

Abstrakt

Cíl: Cílem studie bylo vyhledat poznatky týkající se NANDA International ošetřovatelské diagnózy Porucha polykání (00103) se zaměřením na výskyt této ošetřovatelské diagnózy u různých skupin pacientů a její stanovení prostřednictvím znaků uvedených v klasifikačním systému dle NANDA International. **Metodika:** Senzitivní vyhledávací strategií byly vyhledány publikované informace k ošetřovatelské diagnóze dle NANDA International Porucha polykání (00103), k jejímu diagnostikování a k výskytu této diagnózy u pacientů. K vyhledání relevantních dat byly využity elektronické databáze: Bibliographia Medica Čechoslovaca, MEDLINE, Springer, ProQuest a vyhledávač Google. **Výsledky:** V odborných publikacích se autoři velmi často věnují problematice porušeného polykání a jejímu diagnostikování, nikoli však pomocí ošetřovatelské diagnostiky dle NANDA International. Ošetřovatelská diagnóza Porucha polykání (00103), diagnostikována prostřednictvím ošetřovatelské diagnostiky dle NANDA International, se vyskytovala ve velkém zastoupení u pacientů na jednotkách intenzivní péče, u pacientů s onkologickým onemocněním a u pacientů s onemocněním jícnu. **Závěr:** V ošetřovatelství je porucha polykání častým problémem, který lze diagnostikovat prostřednictvím klasifikačního systému NANDA International. Další výzkumy by mohly přispět ke zjištění, zda diagnostika poruchy polykání pomocí NANDA International je vhodná pro použití v klinické praxi.

Klíčové slova: porucha polykání, ošetřovatelská diagnóza, diagnostika, NANDA International, ošetřovatelská péče.

Abstract

Aim: The aim of the study was to search for findings related to NANDA International nursing diagnosis Impaired Swallowing (00103), focusing on the incidence of this nursing diagnosis in different groups of patients and its establishment using the NANDA International classification system. **Methods:** Published information concerning NANDA International nursing diagnosis Impaired Swallowing (00103), its establishment and incidence in patients were found by a sensitive search strategy. The following electronic databases were searched for relevant information: Bibliographia Medica Čechoslovaca, MEDLINE, Springer and ProQuest, together with Google. **Results:** Although paper authors frequently mention impaired swallowing, it is rarely diagnosed using the NANDA International classification system. Nursing diagnosis Impaired Swallowing (00103) as diagnosed according to NANDA International was largely present in intensive care unit patients, oncology patients and those with oesophageal disease. **Conclusion:** Impaired swallowing is a frequent condition in nursing which can be diagnosed using the NANDA International classification system. Further research may show whether NANDA International may be used in clinical practice to diagnose impaired swallowing.

Key words: impaired swallowing, nursing diagnosis, diagnosis, NANDA International, nursing care.

Úvod

Vyhláška České republiky č. 55/2011 uvádí, že všeobecná sestra zajišťuje základní a specializovanou ošetřovatelskou péči prostřednictvím ošetřovatelského procesu (Česko, 2011). Jednou z

činností, kterou sestra vykonává v rámci ošetřovatelského procesu je diagnostika. Sestry jako diagnostičky identifikují ošetřovatelské diagnózy, které pomocí vhodných intervencí vedou v ošetřovatelské péči k dosažení pozitivních výsledků ve zdravotním stavu pacienta. Sestra musí disponovat

korespondence: HankaLuksova@seznam.cz

určitými kompetencemi, aby diagnostika byla kvalitní. Jsou jimi: kompetence intelektuální, interpersonální a technické (Herdman, 2010, s. 4-5). Důležité je, aby sestry braly v úvahu velké množství faktorů ovlivňující diagnostický proces např. finance, náplň práce sestry, politika (Herdman, 2010, s. 7).

V České republice neexistuje žádný jednotný ošetrovatelský diagnostický klasifikační systém. Vhodným diagnostickým nástrojem se jeví mezinárodní klasifikační systém NANDA International, který je neustále zdokonalován, aktualizován a je zde možné nalézt aktuální, potencionální a ošetrovatelské diagnózy k podpoře zdraví. Tento světově uznávaný systém je zevrubný a uplatnitelný ve specifických situacích. Dle Marečkové a Tománkové je důležité využít pouze ty komponenty, které k dané problematice odborně náleží (Marečková, Tománková, 2007, s. 58). Diagnostika NANDA International pracuje se 13 doménami, které odráží vzorce funkčního zdraví dle Gordonové (Herdman, 2010, s. 8). V ošetrovatelské diagnostice je vhodné využívat diagnostický algoritmus (Marečková, 2006, s. 33). Cílem tohoto algoritmu je nalezení alespoň jednoho určujícího znaku a jednoho souvisejícího faktoru a potvrzení definice ke stanovení aktuální ošetrovatelské diagnózy. U stanovení potencionální ošetrovatelské diagnózy je nutné nalezení rizikových faktorů a potvrzení diagnózy definicí. Diagnóza k podpoře zdraví může být stanovena na základě určujícího znaku a definice (Marečková, 2006, s. 36-39).

Součástí druhé domény Výživa je ošetrovatelská diagnóza Porucha polykání (00103). Tato aktuální ošetrovatelská diagnóza je obsahově rozsáhlá, má 51 určujících znaků a 28 souvisejících faktorů. Definice ošetrovatelské diagnózy Porucha polykání dle NANDA International zní: abnormální funkce polykacího mechanismu spojená s poruchami stavby nebo funkce ústní dutiny, nosohltanu nebo jícnu (Herdman, 2010, s. 73-74).

Na dysfagii (porušené polykání) upozorňují odborníci (např. Kubešová, 2006, s. 119; Tedla, 2009, s. 19-21) ve svých publikacích často. Porucha polykání se odráží v kvalitě života jedince, vede ke snížení hmotnosti a tím i nižší fyzické výkonnosti. Prevalence dysfagie stoupá se zvyšujícím se věkem (Tedla, 2009, s. 19-21) a nejčastějšími příčinami poruch jsou: centrální mozková příhoda, Parkinsonova choroba, sclerosis multiplex, Alzheimerova choroba, svalová dystrofie, myastenie, abnormality horního jícnového sfinkteru, anatomické odchylky - nádory, divertikly (Kubešová et al., 2006, s. 119).

Cíle

Cílem studie bylo vyhledat poznatky týkající se NANDA International ošetrovatelské diagnózy Porucha polykání (00103) se zaměřením na výskyt této ošetrovatelské diagnózy u různých skupin pacientů a její stanovení prostřednictvím znaků uvedených v klasifikačním systému dle NANDA International.

Metodika

Pro oblast zkoumání byla vybrána ošetrovatelská diagnóza druhé domény dle NANDA International – Porucha polykání (00103). Bylo pracováno pouze s poznatkami vztahujícími se k diagnostice ošetrovatelské diagnózy Porucha polykání dle NANDA International a také výskytu této diagnózy u různých skupin pacientů.

Vyhledávací strategie

Vyhledávání odborných článků, které se věnují stanovené problematice, bylo realizováno v období od května 2012 do července 2012. Zdrojem informací byly české a zahraniční elektronické databáze – Bibliographia Medica Čechoslovaca, MEDLINE, Springer, ProQuest a vyhledávač Google.

Vyhledávání bylo zahájeno specifickou vyhledávací strategií, kdy je vyhledáno méně záznamů, ale více odpovídají zadání dotazu. Prostřednictvím této strategie nebyly nalezené žádné publikované informace k ošetrovatelské diagnóze dle NANDA International Porucha polykání (00103). Proto bylo následně pracováno pouze se senzitivní vyhledávací strategií. Při využití senzitivní strategie dojde k vyhledání více informací, nabízející širší aspekty, ale informace o stanovené problematice nejsou hned zjevné. Při vyhledávání byl využit booleovský operátor AND. Při větším spektru klíčových slov a využití booleovského operátora OR nebyly nalezeny žádné publikace.

Při vyhledávání se nejvíce osvědčila česká klíčová slova: porucha polykání - ošetrovatelská diagnóza - NANDA International. Anglická klíčová slova byla: impaired swallowing - nursing diagnosis - NANDA International. Anglická klíčová slova byla použita pro vyhledávání informací v zahraničních databázích – MEDLINE, Springer, Proquest a vyhledávači Google. Česká klíčová slova byla využita v databázi Bibliographia Medica Čechoslovaca a vyhledávači Google.

Také kritéria byla limitována pouze na anglický jazyk, český jazyk a plné texty článků. Dalším kritériem pro zařazení článku ke zpracování bylo mít souvislost s diagnostikou dle NANDA International.

Bylo využito především rozšířené vyhledávání a bylo vyhledáno 83 publikací. Z důvodů využití senzitivní vyhledávací strategie musely být nalezené publikace podrobně studovány a analyzovány. Při analýze každé studie jsme se zaměřili především na cíl

nalezené studie. Byly vyřazeny ty, které nekorespondovaly s našim stanoveným cílem. Na základě podrobné analýzy jednotlivých studií bylo ke konečnému zpracování použito pouze 10 studií (tab. 1).

Tab. 1 Vyhledávací strategie

Databáze	Klíčová slova	Booleovský operátor	Počet nalezených článků	Počet použitých článků
vyhledávač Google	porucha polykání, ošetrovatelská diagnóza, NANDA International	AND	2	2
Springer	impaired swallowing, nursing diagnosis, NANDA International	AND	67	6
MEDLINE	impaired swallowing, nursing diagnosis, NANDA International	AND	13	1
ProQuest	impaired swallowing, nursing diagnosis, NANDA International	AND	0	0
BMČ	porucha polykání, ošetrovatelská diagnóza, NANDA International	AND	1	1

Vyhledávač Google

Vyhledávač Google byl nápomocný především k upřesnění stanovených klíčových slov, které byly následně použity v uvedených databázích. Vyhledávačem Google bylo nalezeno velké množství zahraničních odkazů na ošetrovatelskou diagnózu Porucha polykání (00103), ale nejednalo se o výzkumné publikace, převažovaly příspěvky zaměřené především na ošetrovatelský proces.

Při zadání klíčových slov v českém jazyce byly nalezeny dva články mající souvislost s vyhledávanou problematikou. Konkrétně se jednalo o článek od Mandysové et al. (2011, s. 16-20) Porušené polykání: opomíjená ošetrovatelská diagnóza? a článek Poruchy příjmu potravy ve vztahu k ošetrovatelské diagnostice NANDA International (Lukšová, Vrublová, 2012, s. 204-214).

Databáze Springer

Při zadání stanovených klíčových slov bylo vyhledáno 67 periodik a 9 knih. Nalezené publikace musely splňovat kritéria: anglický jazyk a plnotextový článek. Uvedené publikace byly analyzovány a k dalšímu zpracování byly ponechány pouze ty, které měly souvislost s NANDA diagnostikou a diagnózou Porucha polykání (00103).

Dohromady bylo využito k dalšímu zpracování 6 článků. K analýze byly využity tyto publikace: Nursing diagnoses in patients having mechanical ventilation support in a respiratory intensive care unit in Turkey (Sebnem et al., 2011, s. 502-508), Utilization of Nursing Diagnosis in Three Australian Hospitals (King, Chard, Elliot, 1997, s. 99-109), Nursing Diagnoses in Patients With Leukemia (Courten, Abu-Saad, 1998, s. 49-61), Patient Problems, Needs, and Nursing Diagnoses in Swedish Nursing Home Records (Ehrenberg, Ehnfor, 1999, s. 65-76), Nursing Diagnoses in a Brazilian Intensive Care Unit, Nursing Diagnoses (NANDA-I) in Hematology–Oncology: A Delphi-Study (Speksnijder, Mank, Achterberg, 2011, s. 77-91), Nursing Diagnoses in a Brazilian Intensive Care Unit (Lucena, Leite De Barros, 2006, s. 139-146).

Databáze MEDLINE

Při zadání stanovených klíčových slov bylo vyhledáno 30 publikací. V anglickém jazyce jich bylo 13. Publikace byly rovněž redukovány dle stanovených kritérií. Nakonec mohly být využity pouze 4, tři již byly duplicitní s vyhledáváním v databázi Springer, čtvrtá byla zařazena ke zpracování. Jednalo se o příspěvek Nursing

Diagnoses Of Patients In The Preoperative Period Of Esophageal Surgery (Lopes et al., 2009, s. 66-73).

Databáze ProQuest

Při zadávání stanovených klíčových slov nebyly nalezeny žádné články.

Databáze Bibliographia Medica Čechoslovaca (BMČ)

Při zadání stanovených klíčových slov v kombinaci s booleovským operátorem AND byl nalezen pouze

jeden relevantní článek, který byl následně analyzován a zpracován. Jednalo se o článek s názvem Ošetrovateľská diagnózy „PORUCHA POLYKÁNÍ“ vs. screening pro poruchy polykání: subjektivně hodnocené znalosti (Mandysová, Matějčková, Ehler, 2011, s. 204-214).

Ke kritickému zhodnocení nalezených důkazů bylo využito 7úrovňové zhodnocení důkazů (tab. 2). Nalezené informace byly analyzovány a následně zpracovány.

Tab. 2 Úroveň důkazu (Eccles et al., 1996)

Úroveň 1	Důkaz ze systematického přehledu nebo metaanalýz všech relevantních randomizovaných kontrolovaných pokusů (RTC).
Úroveň 2	Důkaz získaný z praktické klinické směrnice zpracované podle systematických přehledů RTC.
Úroveň 3	Důkaz získaný nejméně z jedné dobře zpracované randomizované kontrolované studie.
Úroveň 4	Důkaz z dobře zpracované kontrolované studie bez randomizace a dobře zpracované studie případů a kohortové studie.
Úroveň 5	Důkaz ze systematického přehledu deskriptivní a kvalitativní studie.
Úroveň 6	Důkaz z jedné deskriptivní nebo kvalitativní studie.
Úroveň 7	Důkaz z vyjádření (posudku) autority a/nebo ze zprávy a expertní komise.

Výsledky

Tabulka 3 podává přehled o vybraných publikacích, které byly podrobeny kritickému zhodnocení důkazů a to pomocí 7úrovňového zhodnocení dle Ecclese z roku 1996 (tab. 2). Jelikož se ve všech případech jednalo o jednu deskriptivní studii, byla jim přidělena úroveň důkazu 6, to nesvědčí o velké síle důkazu. Také počet výzkumného vzorku nebyl často velký.

Nebyly dohledány studie s vyšší silou důkazu, proto byly k dalšímu zpracování využity i tyto nalezené studie. Mohou nám poskytnout přehled o tom, v jaké míře se problematice ošetrovateľské diagnózy dle NANDA International, Porucha polykání věnují čeští a zahraniční autoři ve svých výzkumech a publikacích.

Tab. 3 Přehled vybraných zahraničních publikací popisující výzkum o výskytu ošetrovateľské diagnózy Porucha polykání (00103) u pacientů

Autor	Rok	Země	Metodika	n (počet)	Stanovená ošetrovateľská diagnóza Porucha polykání 00103	Úroveň důkazu
Sebnem et al.	2011	Turecko	Deskriptivní studie	n = 51	n = 43 (84,3 %) s UPV v intenzivní péči	6
King, Chard, Elliot	1997	Austrálie	Deskriptivní studie	n = 198	n = 3	6
Lucena, Leite de Barros	2006	Brazílie	Deskriptivní průřezová studie	n = 991	n = 132 (13,3 %) v intenzivní péči	6
Lopes et al.	2009	Brazílie	Deskriptivní studie	n = 20	n = 20 (100 %) pacientů v předoperační fázi operaci jícnu	6
Courtens, Abu-Saad	1998	Nizozemsko	Deskriptivní studie	n = 15	n = 5 pacientů s leukémií	6

Studie prováděná v Turecku (Sebnem et al., 2011, s. 502-508) měla za cíl zjistit výskyt ošetrovatelských diagnóz dle NANDA International v intenzivní péči u pacientů na umělé plicní ventilaci. Výzkumný vzorek činil 51 osob, z toho bylo 40 mužů a 11 žen. Výběr výzkumného vzorku byl náhodný, ale muselo být splněno kritérium: minimální věk 18 let a přítomnost UPV. Průměrný věk vzorku činil 70,19 let. Jednalo se o popisnou studii. Samotnému výzkumu předcházela pilotní studie u 15 pacientů s UPV. Ošetrovatelské diagnózy stanovovali dva výzkumníci zvlášť nezávisle na sobě. Soulad mezi ošetrovatelskými diagnózami stanovenými dvěma výzkumníky byl hodnocen pomocí Cohenova Kappa. Ošetrovatelská diagnóza dle NANDA International Porucha polykání byla identifikována u 43 (84,3 %) pacientů s umělou plicní ventilací na oddělení intenzivní péče. Dle autorů by bylo vhodné na základě zjištěných ošetrovatelských diagnóz vytvořit soubor intervencí využitelných u pacientů na umělé plicní ventilaci (Sebnem et al., 2011, s. 504-505).

Autoři australské studie (King, Chard, Elliot, 1997, s. 99-109) si stanovili čtyři cíle. Jedním chtěli ve své studii zjistit, jaké ošetrovatelské diagnózy se vyskytují ve 3 australských nemocnicích nejčastěji, následně pak na základě výsledků chtěli přizpůsobit výuku na zdravotnických školách. Data byla získána z dokumentace ze tří australských nemocnic. Dohromady bylo pracováno se 198 ošetrovatelskými plány (124 plánů nemocnice A, 45 plánů nemocnice B, 29 plánů nemocnice C). Autoři zjistili, že bylo stanoveno celkem 398 ošetrovatelských diagnóz a pouze 189 bylo v souladu s diagnostikou NANDA International – jedná se o 47,5 %. Nejvíce plánů bylo od osob ve věku nad 60 let (34 %). Šetřením se zjistilo, že dokumentování ošetrovatelské péče nebylo důsledné a nacházelo se v něm mnoho nedostatků. To je možná důvod, proč se ošetrovatelská diagnóza Porucha polykání (00103) v ošetrovatelských plánech vyskytla pouze ve třech případech - dva muži a jedna žena (King, Chard, Elliot, 1997, s. 100-106).

Courtnes a Abu-Saad (1998, s. 46-56) se ve svém článku věnují výzkumu, který byl prováděn v Nizozemsku. Autoři chtěli identifikovat a popsat ošetrovatelské diagnózy u hospitalizovaných pacientů s leukémií. Výzkum zahrnoval obsahovou analýzu 15 ošetrovatelských záznamů, 11 záznamů bylo od žen a 4 záznamy od mužů. Průměrný věk výzkumného vzorku byl 49 let, rozsah činil 24 až 69 let. Pacienti, jejichž ošetrovatelské záznamy byly zkoumány, měli akutní myeloidní leukémií (9), akutní lymfatickou leukémií (5) a chronickou myeloidní leukémií (1). Důvodem přijetí byla chemoterapie, transplantace

kostní dřeně, malátnost, trombopenie a anémie. Průměrná délka hospitalizace byla šest týdnů. Bylo nalezeno 36 ošetrovatelských diagnóz, nejvíce z domény Výživa, Aktivita cvičení a Vnímání a poznávání. Ošetrovatelská diagnóza dle NANDA International Porucha polykání byla dle ošetrovatelských záznamů identifikována pětkrát. Sami autoři poukazují na velmi malý výzkumný vzorek a doporučují opatrnou interpretaci výsledků a další výzkum v oblasti této problematiky (Courtnes, Abu-Saad, 1998, s. 52-53).

Výzkum prováděný v Brazílii (Lopes et al., 2009, s. 66-73) v roce 2009 přinesl výsledky o výskytu ošetrovatelských diagnóz u pacientů v předoperační fázi operace jícnu. Jednalo se o deskriptivní studii, kdy pacienti podstoupili rozhovor a fyzikální vyšetření. Výzkumný vzorek činil 20 pacientů, 8 mužů a 12 žen ve věkovém rozmezí od 24-75 let. Výzkumníci analyzovali určující znaky a související faktory ve vztahu k onemocnění jícnu. Ošetrovatelská diagnóza dle NANDA International Porucha polykání byla diagnostikována u 20 pacientů, tudíž ve stoprocentním zastoupení. Stejnou četnost měla také ošetrovatelská diagnóza dle NANDA International Riziko infekce. Autoři zdůrazňují důležitost znalosti sester v oblasti ošetrovatelské diagnostiky (Lopes et al., 2009, s. 68-71).

Výzkum v Brazílii (Lucena, Leite de Barros, 2006, s. 139-146) si stanovil za cíl identifikovat ošetrovatelské diagnózy dle NANDA International na jednotkách intenzivní péče. Výzkumný vzorek činil 991 pacientů, kteří byli hospitalizováni v průběhu šesti měsíců. Ošetrovatelská diagnóza Porucha polykání (00103) se vyskytla v 13,3 %, konkrétně se jednalo o 132 případů. Autoři zdůrazňují, že na základě správné ošetrovatelské diagnostiky mohou být stanovené vhodné intervence pro požadovaný výsledek ošetrovatelské péče na jednotkách intenzivní péče. Proto je správné diagnostikování tak důležité (Lucena, Leite de Barros, 2006, s. 141-143).

Dvacet osm zdravotníků z devíti Evropských zemí bylo zapojeno do kvantitativní, deskriptivní studie – Delphi studie (Speksnijder, Mank, Achterberg, 2011, s. 77-91). 24 žen a 4 muži, minimálně tři roky aktivní v oboru hematologické, identifikovali ošetrovatelské diagnózy dle NANDA International v hematologii. Cílem bylo popsat relevantní ošetrovatelské diagnózy pro dospělé pacienty s hematologickým onemocněním. Při analýze ošetrovatelské diagnózy Porucha polykání (00103) se zjistilo, že se odborníci při hodnocení této diagnózy shodují v 82,1 %, což značilo dobrou shodu. Porucha polykání patří mezi 42 diagnóz z 62 vybraných

s dobou shodou. Porucha polykání (00103) patří mezi relevantní diagnózy, které mohou být využívány v ošetrovatelském procesu u dospělých pacientů s hematologickým onemocněním (Speksnijder, Mank, Achterberg, 2011, s. 79-84).

Uvedený článek Patient Problems, Needs, and Nursing Diagnoses in Swedish Nursing Home Records (Ehrenberg, Ehnfors, 1999, s. 65-76) se pouze zmiňuje o tom, že diagnóza u klientů agentur domácí péče se vyskytuje, a že byly popsány určující znaky a související faktory, ale není konkrétně popsáno které, popřípadě v jakém množství se tato diagnóza vyskytuje (Ehrenberg, Ehnfors, 1999, s. 70-73).

Autoři Mandysová, Matějčková a Ehler (2011, s. 204-214) poukazují na možnost diagnostikování poruchy polykání využitím diagnostiky dle NANDA International anebo třináctipoložkového screeningového nástroje (**13-Item Bedside Dysphagia Screening**). Cílem bylo na vzorku 24 studentů magisterského studia ošetrovatelství zjistit a porovnat subjektivně hodnocené znalosti týkající se stanovování určujících znaků ošetrovatelské diagnózy Porucha polykání (00103), a znalosti týkající se posuzování jednotlivých položek screeningového nástroje pro diagnostikování porušeného polykání. Studenti hodnotí svoje znalosti při posuzování určujících znaků kladně, pouze ve 25 %. Naopak u screeningového nástroje pro poruchu polykání bylo procento studentů hodnotících svoje znalosti kladně vyšší (okolo 70 %). Autoři proto podporují zavádění třináctipoložkového screeningového nástroje do praxe. Pozitiva třináctipoložkového screeningového nástroje dle autorů: jednoduchost, časová nenáročnost, znalost senzitivity a tolerance falešně pozitivních případů, které jsou dovyšetřeny dalšími členy multidisciplinárního týmu (Mandysová, Matějčková, Ehler, 2011, s. 206-212).

Mandysová et al. (2011, s. 16-20) se problematice porušeného polykání věnuje často, ve svém dalším článku s názvem Porušené polykání: opomíjená ošetrovatelská diagnóza? odkazuje na možnost diagnostikování diagnózy Porucha polykání dle diagnostického algoritmu dle Marečkové. Dále analyzuje další možnosti diagnostikování této metody ze zahraničních zdrojů, avšak diagnostika dle NANDA International zde není více analyzována (Mandysová, Ehler, Škvrňáková, 2011, s. 17).

Autoři ve svém článku Poruchy příjmu potravy ve vztahu k ošetrovatelské diagnostice NANDA International (Lukšová, Vrublová, 2012, s. 70-78) podrobně popisují diagnostický proces dle NANDA

International. Autoři hledali informace o problematice týkající se poruchy výživy u seniorů a následně získané poznatky využívají v ošetrovatelských diagnózách dle NANDA International. Autoři našli v publikacích shodné určující znaky (symptomy) pro dysfagii, jak uvádí ošetrovatelská diagnóza Porucha polykání 00103, konkrétně se jednalo: abnormalita faryngeální fáze při polykání, pozorované známky potíží při polykání, dušení, kašel, zpožděné polykání, pomalá konzumace jídla, stížnost na uvíznutí sousta v jícnu. Dále byl popsán další určující znak, který v NANDA International nenalezneme, je jím podvýživa. Stejně bylo pracováno i se souvisejícími faktory (etiologie). Byly nalezeny související faktory: porucha dýchání, zhoršení neuromuskulárních funkcí, gastroezofageální reflux, mechanická obstrukce, které byly shodné se souvisejícími faktory uvedené v NANDA diagnostice. Dále byly popsány tyto související faktory: vysoký věk, snížený funkční stav, dysfagie v anamnéze, chronická bolest, pneumonie. Ač byly nalezeny i další určující znaky a související faktory, autorům se jeví vhodný diagnostický algoritmus dle Marečkové při hodnocení poruch výživy ve stáří (Lukšová, Vrublová, 2012, s. 74-76).

Diskuse

Výsledek hledání důkazů může budít dojem, že existuje málo důkazů věnující porušenému polykání a že tato problematika je neprozkoumaná. Ale našim cílem bylo hledat důkazy, které se zabývají stanovením ošetrovatelské diagnózy Porucha polykání (00103) prostřednictvím klasifikačního systému NANDA International a také výskytem této diagnózy u různých skupin pacientů. Na základě stanoveného cíle a kritérií bylo v konečné fázi pracováno s deseti články. Jelikož bylo nalezeno malé množství důkazů, vyhovující našim požadavkům, zařadili jsme do zpracování i důkazy staršího data (např. King, Chard, Elliot, 1997, s. 99-109).

Analýzou získaných důkazů jsme zjistili, že ošetrovatelská diagnóza Porucha polykání (00103) diagnostikována prostřednictvím ošetrovatelské diagnostiky dle NANDA International se vyskytuje ve velkém zastoupení u pacientů na jednotkách intenzivní péče (Sebnem et al., 2011, s. 502-508; Lucena, Leite de Barros, 2006, s. 139-146), u pacientů s leukémií (Courstens, Abu-Saad, 1998, s. 49-61; Speksnijder, Mank, Achterberg, 2001, s. 77-91) a u pacientů s onemocněním jícnu (Lopes et al., 2009, s. 66-73).

Diagnostikování poruchy polykání pomocí diagnostiky NANDA International je časově náročné, a to z důvodu velkého množství určujících znaků a souvisejících faktorů. To nám potvrzují i výsledky výzkumu Mandysové, Matějčkové a Ehlera (2011, s. 204-214). Právě rychlé a snadné diagnostikování je v nemocničním prostředí prioritní. Proto se domníváme, že pro diagnostikování poruchy polykání se častěji využívá jiný test.

Jak již bylo uvedeno ošetrovateľská diagnóza Porucha polykání (00103) disponuje velkým množstvím určujících znaků a souvisejících faktorů. Související faktory jsou rozděleny do dvou sekcí – kongenitální deficity a neurologické problémy. Dle našeho názoru zde chybí položka vyšší seniorský věk, tento problém se dle odborníků (např. Kubešová, 2006, s. 119) vyskytuje velice často právě u seniorů. To potvrzuje i článek Poruchy příjmu potravy ve vztahu k ošetrovateľské diagnostice NANDA International (Lukšová, Vrublová, 2012, s. 70-78), kde autorky popisují další související faktory, které byly zjištěny v souvislosti s diagnózou Porucha polykání, byly jimi vysoký věk, snížený funkční stav, dysfagie v anamnéze, chronická bolest, pneumonie.

Závěr

Vyhledané informace ukazují, že v ošetrovatelství je porucha polykání častým problémem. V odborných publikacích se autoři velice často věnují problematice porušeného polykání a jejímu diagnostikování, nikoli však pomocí ošetrovateľské diagnostiky dle NANDA International. V žádném vyhledaném článku majícím vztah k diagnostice dle NANDA International se autoři primárně nevěnovali ošetrovateľské diagnóze Porucha polykání (00103). Další výzkumy by mohly přispět ke zjištění silných a slabých stránek diagnostikování poruchy polykání pomocí NANDA International a zjistit, zda diagnostika poruchy polykání pomocí NANDA International je vhodná pro použití v klinické praxi.

Etické aspekty a konflikt zájmu

Nebyly nalezeny žádné etické aspekty, v rámci tohoto systematického přehledu. Autorky příspěvku si nejsou vědomy jakéhokoliv konfliktu zájmů.

Příspěvek vznikl s podporou grantu Ostravské univerzity - SGS5/LF/2012.

Bibliografické odkazy

- COURTENS, A. M. H., ABU-SAAD, H. Nursing Diagnoses in Patients With Leukemia. *Nursing Diagnosis*. 1998, 9(2), 49-56.
- Česko. Vyhláška č. 55 ze dne 14. března 2011 o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 20, s. 482-544. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/informace-k-vyhlasce-c-sb-kterou-se-stanovi-cinnosti-zdravotnickych-pracovniku-a-jinych-odbornych-pracovniku-ve-zneni-vyhlaske-c-sb_4763_949_3.html.
- ECCLES, M., CLAPP, Z., GRIMSHAW, J. et al. North of England evidence based guidelines development project: methods of guideline development. *The British Medical Journal*. 1996, 312(7033), 60-762.
- EHRENBERG, A., EHNFORSS, M. Patient Problems, Needs, and Nursing Diagnoses in Swedish Nursing Home Records. *Nursing Diagnosis*. 1999, 10(2), 65-76.
- HERDMAN, T. H. *Ošetrovateľské diagnózy: definície & klasifikácie*. 1. české vyd. Praha: Grada. 2010. 245 s.
- KING, V. M., CHARD, M. E., ELLIOT, T. Utilization of Nursing Diagnosis in Three Australian Hospitals. *Nursing Diagnosis*. 1997, 8(3), 99-109.
- KUBEŠOVÁ, H. et al. Výživa ve stáří. *Med. Pro Praxi*. 2006, 3(3), 118-123.
- LOPES, A. E. R. et al. Nursing Diagnoses Of Patients In The Preoperative Period of Esophageal Surgery. *Rev Latino-am Enfermagem*. 2009, 17(1), 66-73.
- LUCENA, A. F., LEITE DE BARROS, A. L. B. Nursing Diagnoses in a Brazilian Intensive Care Unit. *International Journal of Nursing Terminologies and Classifications*. 2006, 17(3), 139-146.
- LUKŠOVÁ, H., VRUBLOVÁ, Y. Eating Disorders in The Elderly in Relation to Nursing Diagnoses NANDA International. *Ošetrovateľstvo: teória, výskum, vzdelávanie*. 2012, 2(2), 70-78.
- MANDYSOVÁ, P., EHLER, E., ŠKVRŇÁKOVÁ, J. Porušené polykání: opomíjená ošetrovateľská diagnóza? *PROFESE online*. 2011, 4(1), 16-20.
- MANDYSOVÁ, P., MATĚJČKOVÁ, M., EHLER, E. Ošetrovateľská diagnóza „PORUCHA POLYKÁNÍ“ VS. screening pro poruchy polykání: subjektivně hodnocené znalosti. In *Teória, Výskum a vzdelávanie v ošetrovateľstve*. Martin: Univerzita Komenského Bratislava, 2011, s. 204-214.
- MAREČKOVÁ, J. *Ošetrovateľské diagnózy v NANDA doménách*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 246 s.
- MAREČKOVÁ, J., TOMÁNKOVÁ, I. Diagnostické prvky NANDA International u pacientů s poruchou vědomí. In *Ošetrovateľská diagnostika a praxe založená na důkazech*. Ostrava: OSU, ZSF, 2007. s. 58-64.
- SEBNEM, Ç. Y. et al. Nursing diagnoses in patients having mechanical ventilation support in a respiratory intensive care unit in Turkey. *International Journal of Nursing Practice*. 2011, 17(5), 502-508.
- SPEKSNIJDER, H. T., MANK, A. P., ACHTERBERG, T. Nursing Diagnoses (NANDA-I) in Hematology-Oncology: A Delphi-Study. *International Journal of Nursing Terminologies and Classifications*. 2011, 22(2), 77-91.
- TEDLA, M. et al. *Poruchy polykání*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2009. 298 s.